

**Mbete kí Pol ndàngì adi
Titi
Ta-je kí do mbete-ti Pol
ndàngì adi Titi**

Titi kàrè ra kì Pol kdo kilè mbẹ Poyta kí Maji rəm bá to ngonnjèkulè liè rɔ njékəwnɔ-je-ti kí gay-gay titi Timote bè tɔ. Này nɔ al kadi d'uwə Pol dangay-ti kí gogì nè-ti kinlé, de kí Titi d'ow mee bebo Listrə-ti donangi Kreti-ti. 'Ra kullə nati kaglo madi bá, go-ti Pol inə Titi lo-é-ti kin kadi-é gol ta-je kí dan njékəwnɔ-je-ti; ə Pol bá ow mba bebo Korənti-ti əse donangi Maseduwan-ti. Lo-é-ti kin bá ɛ ndàngì-né mbete kin adi Titi kdo kulə-né dingəm mee-é-ti rəm, bá ɔji-é-né ta do kullə-ti kí kadi-é ra tol ta-é rəm tɔ. Titi lé to jipi al (Gal 2:3). Mee mbete-ti kinlé, Pol ba-é: Ngom kí togro-ti mee kadmee-ti (Tit 1:4), ta kin toji toki Pol bá ra siə adi-é adi mee Jeju Kristi. Mbete kullə-je lə njékəwkulə-je pa ta lə Titi al, ngà Pol pa ta liə mee mbete-je-ti liə nɔ. Lo kor-é-ti kí 1: 5 bá Pol ole mee Titi do né-je-ti kí n'inə-é-né donangi Kreti-ti lé: Kadi gol ta-je kí này lé kì go-é-goé tol ta-é ə ində njékərnɔ-je dan njékəwnɔ-je-ti kí gay-gay mee bebo-je-ti. Lo kor-é-ti kí 1 lé, Pol pa ta kí sobi do kəm rəbi kí d'a mbəti-né njékərnɔ-je kí maji, ɛ bá to né kí maji kadi d'a rɔ-né kì njéndó dow-je né-je kí ngom kí isi tulə njékəwnɔ-je kí donangi Kreti-ti nati. Lo kor-é-ti 2-3 lé, ɛ pa ta lə néndó kí togro-ti kí à kadi né-je

tò maji dan kuti njèkadmeɛ-je-ti kí gay-gay kadi panjiyè ná-ná tò-né maji.

Lapiya kí ra

¹ Mā Pol kí ngonnjèkullə lə Lubə rəm, njèkɔwkuɔlə lə Jeju Kristi, bá m'ndàngi mbete kin m'adi i Titi. M'to ngonnjèkullə lə Lubə rəm, njèkɔwkuɔlə lə Jeju Kristi kɔɔ kadi dow-je kí Lubə mbəti-dé lé, m'adi d'adi meɛ-dé rəm, m'adi 'gə ta kí tɔgrɔ-ti kí ɔw nati kə kuji kí kilə dɔ Lubə rəm tɔ. ² Kɔɔ kadi d'ində meɛ-dé dɔ kiskəm-ti kí sartangani kí low lə low-je nɔ ya Lubə kí to njèkəɔɔta al, un mindi-é kɔɔ kadi-dé lé. ³ Loki kaglo-é asi lé, ɛ adi dow-je 'gə ta liə kə takul ta kí Jeju Kristi ulə kullə-é ji-m-ti adi m'ndó dow-je kí go ndu-ti lə Lubə kí to Njèkaji-ji. ⁴ † I Titi kí m'oo-i kə ngon meɛ-m bè, meɛ kadmeɛ-ti lə-ji kí j'ore-nə dɔ-ti kinlé, kadi ramaji kə lapiya lə Bɔbi-ji Lubə, kə 'lə Njèkaji-ji Jeju Kristi nà y sə-i.

Ta kí sɔbi dɔ njèkində kəm-dé go njèkəwnə-je-ti

1Ti 3:1-7; 1Pi 5:1-4

⁵ I Titi, m'ĩnə-i dɔnangi Kreti-ti, kɔɔ kadi 'gɔɔ né-je kí nà y lé, kadi usi nati maji rəm, kɔɔ kadi ində 'ngatɔgi-je meɛ bebo-je-ti kí rá-rá kí go ta-je-ti kí m'idə-i lé.

⁶ † Kadi ná-ná dan-dé-ti to dow kí ta goto dɔ-é-ti rəm, njèdené kí káre-rè rəm, to dow kí ngan-é-je 'to njèkadmeɛ-je kí ta kaya uwə dɔ-dé al əse 'to njèkal dɔ ta-je al rəm tɔ bane. ⁷ Kadi njèkində

† **1:4** 1:4 2Kɔ 8:23; Gal 2:3; 2Ti 4:10 † **1:6** 1:6 1Ti 3:2-7

kəm-é go njékəwnə-je-ti to dow kí ta goto dɔ-é-ti, kdɔtalə ɛ to njəkɪndə kəm-é go dow-je-ti lə Lubə, adi à to njəkɪndə kàdì-é al rəm, njəwɔngi al rəm, ɔɔyibi al rəm, njərə kɪ dow-je al rəm, njəkay ngɔdi go nékingə-ti al rəm, ⁸ ngà kadi to njəkuwə mba-je kɪ rɔ-é-ti wur-wur rəm, to dow kí né ra kí maji-maji bá uwə mɛɛ-é rəm, njəkore rɔ-é ndəngi dɔ né-je-ti rəm, à to njera né kí njururu rəm, dow kí kullə ra-é aa njay rəm, bá à to njəkore mɛɛ-é rəm tɔ. ⁹ Kadi njəkɪndə kəm-é go njékəwnə-je-ti to njəkoy rigi-rigi go ta-ti kí tɔgrɔ-ti kí 'ndó-é lé, kdɔ kadi asi kulə dingəm mɛɛ njəkadmɛɛ-je-ti kɪ néndó kí tɔgrɔ-ti rəm, bá kadi asi kuwə ta njəkɔsi ta ngərəngi-je rəm tɔ.

Kuwə ta njéndó dow-je né-je kí ngɔm

¹⁰ Kdɔtalə dow-je nɔ ya 'to njəmbati təl rɔ-dé go ta-ti, njétidə ta-je kí mɛɛ wəy kare, njəkədi dow-je kur-dé wale. Dan dow-je-ti kinlé, jipi-je kí njəkadmɛɛ-je bá 'nɔ. ¹¹ Dɛ lé, kadi toki kuti ta-dé kó-kó bane. Kdɔ dɛ 'təl dɔ dow-je lay kí mɛɛ kəy-je-ti kí d'ow-ti kɪ néndó-je kí tɔ kadi toki ndó al, ya 'ndó dow-je kdɔ kingə-né né kɪ kəm rəbi kí go rəbi-é-ti al. ¹² Dow káre dan-dé-ti kí ɛ ya d'oo-é kɪ njəkɔr kəm ta lə-dé kí dɔnangi Kreti-ti ya panè:

Dow-je kí Kreti lé 'to njəkədtə-je kɪ ndɔ-é ndɔ-é,
 'To dɔ-je kí wale kí njémɛɛndul-je,
 'To njédabi-je kí njəkisi kdɔ nékuso kí mɛɛ-dé-ti ya par.

¹³ Ta kí ɛ pa kinlé, to ta kí tɔgrɔ-ti. Gin-é kin bá kadi i 'ndəngi-dé kɪ tógi-i, kdɔ kadi kadmɛɛ lə-dé to kadmɛɛ kí tɔgrɔ-ti, ¹⁴ kdɔ kadi d'oy rigi-rigi go

tasu-je-ti læ jipi-je al rəm, kadi d'oy rigi-rigi go ndukun-je-ti kí njétəl gidi-dé kadi ta kí tɔgrɔ-ti d'un kinlé al rəm tɔ. ¹⁵ Dow-je kí d'aa njay lé, né lay ya d'oo d'adi aa njay. Ngà njéra né kí tò ñɛ takəm Lubə-ti, kì njémeendə-je lé, né kí d'oo d'adi aa njay ya goto; négə, kì tagir læ-dé tò ñɛ takəm Lubə-ti. ¹⁶ Dɛ 'ba rɔ-dé njégə Lubə ya, ngà né ra-dé-je toji kí 'gə-é al. Dɛ lé, 'to dow-je kí né ra-dé tò ñɛ takəm Lubə-ti, 'to njékal dɔ ta-je, né kí maji kàre ya kàrè d'asi ra al.

2

Ta kí sobi dɔ kuti dow-je kí gay-gay dan njékəwnə-je-ti

¹ Ngà i rəmə, 'ndó dow-je né kí ɔw nati kì néndó kí tɔgrɔ-ti. ² 'Idə dingəm-je kí tògi kadi 'to dow-je kí njékində kəmkaa dɔ rɔ-dé-ti, kadi 'to dow-je kí dow-je d'ilə kuji dɔ-dé-ti, kadi 'to njékore rɔ-dé ndəngi dɔ né-je-ti, kadi 'to dow-je kí d'aa njay meɛ kadmeɛ-ti, kadi 'ndigi dow-je kì meɛ-dé kí aa njay, kadi d'ilə meɛ-dé dɔ madi-é-ti kilə kí tɔgrɔ-ti tɔ.

³ Dené-je kí 'ɸugə kàrè, 'ndó-dé bè ya tɔ. Idə-dé kadi 'to dow-je kí panjiyə-dé kàrè tò tagay kdɔ Lubə, kadi 'to njékulə ta ndil dow-je-ti al rəm, kadi 'to gɔyibi-je al, ngà kadi 'ndó dow-je né-je kí maji-maji; ⁴ bè kdɔ kadi dɛ 'ndó dené-je kí rɔ-dé nàɣ ngon, kadi 'ndigi ngɔw-dé-je kì ngan-dé-je, ⁵ kadi d'ore rɔ-dé ndəngi dɔ né-je-ti rəm, 'ngəm rɔ-dé d'adi ngɔw-dé-je rəm, d'ində kəm-dé go meɛ kəy-je-ti læ-dé maji rəm, kadi 'to dené-je kí maji rəm, kadi nà-nà ya kàrè ulə dɔ-é gin

tógi ngøbi-é-ti, kɔɔ kadi dow-je 'pa-né ta kí maji al ɔɔ ta-ti lə Lubə al.

⁶ Bè ya tɔ, 'ulə dingəm mee basa-je-ti kadi 'to dow-je kí njékore rɔ-dé ndəngi mee né-je-ti lay tɔ. ⁷ I ya kɔɔ i kadi 'to néndaji mee kullə ra-i-je-ti kí maji-maji rəm, bá néndó kí i a ndó dow-je kàrè, kadi to néndó kí tɔgrɔ-ti kí asi kadi dow-je 'piti rəm tɔ. ⁸ Adi ta pa-i to ta kí tɔgrɔ-ti, kɔɔ kadi dow pa ta kí maji al ɔɔ-ti al. Bè kɔɔ kadi rɔ njéba-je lə-ji sɔl-dé, rəmə d'a koo né kí d'a pa-né ta kí maji al ɔɔ-ji-ti al.

⁹ 'Idə bə-je kadi d'ulə ɔɔ-dé gin tógi 'ba-dé-je-ti mee né-je-ti lay, kadi 'ra né-je kí nəl-dé, kadi 'to njénaji-dé ta-ti al rəm, ¹⁰ bá kadi 'bogi né lə-dé madi al rəm tɔ. Ngà kadi 'to njéra né kí tɔgrɔ-ti ya kɔɔ ndɔ-je lay. Bè kɔɔ kadi mee né-je-ti lay ya dow-je 'piti-né néndó kí sɔbi ɔɔ Lubə kí to Njèkaji-ji lé.

Kaji kɔɔ takul ramaji lə Lubə

Epɛ 2:8-10; 1Pi 1:10-21; 2:13-16; 1Ja 3:1-3

¹¹ Kɔɔtalə ramaji lə Lubə kí to njirə kaji lə dow-je lay lé, ndubə rɔ-é ndaa-ti rəsi ngá.

¹² Ramaji liə lé, isi ndó-ji kadi j'mbati né-je kí ilə kuji ɔɔ Lubə-ti al rəm, j'mbati bo né-je kí ɔɔnangi-ti nè, kɔɔ kadi kisi-ji ɔɔnangi-ti nè kinlé, kəmkaa, kɔɔ né ra kí njururu, kɔɔ né-je kí ilə kuji ɔɔ Lubə-ti bá to panjiyə-ji. ¹³ J'rai bè, j'ngøbi-né ndɔ rɔnəl lə-ji kí n̄a kí j'indəi mee-ji ɔɔ-ti lé; ndɔ-é kin bá à to ndɔ kí riba lə Jeju Kristi kí to Lubə kí boy rəm, to Njèkaji-ji rəm kinlé, à ndubə-né rɔ-é ndaa-ti rəsi. ¹⁴ †Jeju Kristi lé, ɛ ya ilə rɔ-é

† 2:14 2:14 1Pi 2:9

kogì kɔɔ ta lə-ji, kɔɔ kadi taa-ji-né ji majal-je-ti lay ilə-ji taá rəm, təl-ji-né dow-je kí j'aai njay adi j'toi dow-je liə, kɔɔ kadi j'rai kullə-je kí maji-maji kì rɔ tungə-ji rəm tɔ. ¹⁵ I Titi, né-je kinlé, 'a ndó dow-je kulə-né dingəm mee-dé-ti rəm, 'a ndangi-dé-né rəm tɔ. 'Ra né-je kin kì tógi-i lay. 'Adi dow nədi-i al.

3

Kullə ra njèkadmeɛ-je dan njèkadmeɛ al-je-ti

¹ 'Ole mee njèkadmeɛ-je, kadi d'ulə dɔ-dé gin tógi njékɔbe-je-ti, kì gin tógi ngar-je-ti, kadi 'təl rɔ-dé go ta-ti lə-dé rəm, bá kadi d'isi dɔ nja-dé-ti kɔɔ ra kullə-je lay kí to kullə kí maji-maji†. ² Kadi d'ulə ta ndil dow-ti al rəm, kadi 'to njésangta-je al, ngà kadi 'to dow noji-je rəm, bá kadi 'to dow-je kí 'səl ləm-ləm kì rɔ dow-je-ti lay rəm tɔ. ³ Kɔɔtalə jəi ya kàrè, kete lé j'ɔwi kì mbé-je bè, j'toi njétəl rɔ-ji go ta-ti al-je, njéndəm-je, kəmkəi kì ɓo né kí gay-gay bá uwə-ji ɓə-ti, j'toi njémeɛndul-je kì njékəmnda-je, j'toi dow-je kí j'tuwəi kadi dow-je d'osi-ji kì ta rəm, bá j'toi njékosi-nə ta-je rəm tɔ.

⁴ Ngà loki ramaji lə Lubə kí to Njèkaji-ji, kì ndigi kí ɛ ndigi dow-je tɔji rɔ-é lé, ⁵ ɛ aji-ji kì takul né ra kí njururu lə-ji al, ngà kì takul koo kəmtondoo liə, beɓa ɛ adi Ndil kí aa njay togi-ji adi j'toi dow-je kí koji sigi ə adi-ji panjiyə kí sigi rəm tɔ. ⁶ Lubə ungi Ndil kí aa njay nə ya dɔ-ji-ti kì takul Jeju Kristi kí to Njèkaji-ji, ⁷ kɔɔ kadi loki ɛ ɔr ta dɔ-ji-ti kì takul ramaji liə lé, j'təli j'toi-né

† 3:1 3:1 Rəm 13:1-7

njénéndubə kiskəm kí sartagangi kí to né kində meɛ do-ti lə-ji kin bè. ⁸ Ta kinlé, to ta kí togrə-ti ə m'ndigi kadi 'a do-ti, kdo kadi dow-je lay kí d'adi meɛ-dé Lubə lé, d'ində-né rɔ-dé ta kullə-je-ti kí maji-maji. Né kin bá to né kí maji ə to né kí à ra kè dow-je.

Né-je kí tuwə kitə rɔ ngərəngi meɛ-é-ti kogi

⁹ Ngà tanaji-je kí do mbə-ti, kè kor ginka-je, kè gaki-na-je, kè gaki-na-je kí do ndukun-ti lə Lubə lé, 'or rɔ-i meɛ-é-ti kogi. Kdotalə to ta-je kí kogi kare kí à ra né al. ¹⁰ Dow kí njèra dow-je kadi 'gāngi-nā lé, kinə 'ndəji-é nja kare ə nja joo liə bá oo al rəmə, ɔsi-é ngərəngi ki rɔ-i-ti. ¹¹ Kadi i 'gə kí dow kí bè kinlé, to njèdɔngə, ɛ ra majal adi ɛ ya ree kè ta kí gangi do-é-ti.

Ndəji-je kí doɔbəy-ti

¹² †Loki m'a kulə Artemasi əse Tisiki† rɔ-i-ti lé, i kalangi ya 'ree 'ingə-m bebo Nikopolisi-ti nè. Kdotalə m'ɔji meɛ-m-ti, kadi lo kin bá m'a kisi-ti nāy kul-ti. ¹³ †Ra lay ya kadi 'oo go Jenasi kí to njéndó dow-je ndukun-je, kè Apolosi†, kdo kow mba lə-dé, fi kadi né madi nal-dé al. ¹⁴ Kadi dow-je lə-ji kàrè, 'ndó kində rɔ-dé ta kullə-je-ti kí maji-maji to, kdo kadi 'ra-né né-je kí tò kadi toki 'ra kí ngɔsnè-ti kin. Bè kdo kadi 'to dow-je kí d'isi kogi kare al.

¹⁵ Dɛ lay kí d'isi sə-m nati nè, 'ra-i lapiya. I 'ra lapiya njéndigi-ji-je kí 'to njékadmɛɛ-je to.

Kadi ramaji lə Lubə nāy sə-si lay.

---

† **3:12** 3:12 Knj 20:4; Epe 6:21,22; Kol 4:7,8; 2Ti 4:12 † **3:12** 3:12 Knj 20:4 † **3:13** 3:13 Knj 18:24; 1Kɔ 16:12 † **3:13** 3:13 Knj 18:24

Ta lə Lubə Kunmindí kí Sigi
Mango: Ta lə Lubə Kunmindí kí Sigi (New
Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mango)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

a2451d3b-54b4-50ec-847f-e964bc48641a